

Міністерство освіти і науки України
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Гуманітарний факультет

Кафедра англійської філології та методики викладання іноземних мов

Інноваційні технології викладання іноземних мов у вищій школі

Конспект лекцій з навчальної дисципліни

для студентів денної форми навчання
спеціальність 014 «Середня освіта (Мова і література (англійська))»
ступінь магістр

Мукачево
МДУ 2018

УДК 81'243:378:001.895(042.3)

*Розглянуто та рекомендовано до друку науково-методичною радою
Мукачівського державного університету, протокол № від 24.09. 2018р.*

*Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри англійської філології та методики
викладання іноземних мов, протокол № 1 від 29.08.2018р.*

Укладачі

Теличко Н.В. - док. пед. наук, доцент кафедри англійської філології та методики викладання іноземних мов МДУ

Моргун І.В. – ст. викладач кафедри англійської філології та методики викладання іноземних мов МДУ

Рецензент

I-66

Інноваційні технології викладання іноземних мов у вищій школі: конспект лекцій з навчальної дисципліни для студентів денної форми навчання спеціальність 014 «Середня освіта (Мова і література (англійська))» ступінь вищої освіти магістр / укладачі Н.В. Теличко, І.В. Моргун. – Мукачево : МДУ, 2018. – 60 с. (1,96 др. арк.)

Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Інноваційні технології викладання іноземних мов у вищій школі» містить вступ, основний зміст лекційних занять, орієнтовний перелік питань на залік та перелік рекомендованих джерел.

© МДУ

ЗМІСТ

1. Вступ.....	4
2. Основний зміст лекційних занять.....	7
3. Орієнтований перелік питань на залік.....	68
4. Список рекомендованих джерел.....	69

Вступ

Умови соціально-економічного та духовного розвитку суспільства, що постійно змінюються, посилення соціальної значущості педагогічної праці вимагають високої компетентності та професіоналізму науково-педагогічних кадрів для вищої школи. У зв'язку з цим великого значення набуває удосконалення та підвищення якості психолого-педагогічної та методичної підготовки магістрантів – майбутніх викладачів іноземної мови у вищій школі.

Навчальне видання призначене для факультетів вищих навчальних закладів, що готують англійських філологів. Орієнтиром для підбору навчального матеріалу послужила логіка предметно-понятійної сфери даної спеціалізації.

Курс лекцій навчальної дисципліни «Інноваційні технології викладання іноземних мов у вищій школі» складено відповідно до робочої програми для студентів денної форми навчання спеціальність 014 «Середня освіта (Мова і література (англійська))» ступеню вищої освіти магістр укладено відповідно до цілей, вимог і змісту навчання у ВНЗ III – IV р.а., закладених у Галузевих стандартах освіти – (галузь знань 01 «Освіта / Педагогіка»), та вимог, які висуваються нині до спеціалістів даного профілю.

Програмою передбачено вивчення дисципліни «Інноваційні технології викладання іноземних мов у вищій школі» на 2-му курсі магістратури в 3-му семестрі.

Метою вивчення дисципліни є дати студентам систематизоване уявлення про теоретичне і практичне підґрунтя для ефективного застосування інноваційних технологій у професійній діяльності майбутніх учителів іноземних мов, ознайомити студентів із вимогою сучасної школи до забезпечення інноваційної діяльності вчителя іноземної мови, інформаційним забезпеченням, основними вимогами щодо оформлення наукових результатів, ввести поняття „технологія”, „педагогічна технологія” та елементи наукової творчості у професійній діяльності майбутніх учителів іноземних мов, сформулювати наукову культуру студентів.

Завдання – навчити майбутніх філологів обирати оптимальні шляхи досягнення мети і розв'язання поставлених у роботі завдань, аналізувати науково-методичну літературу, аналізувати особливості використання інтерактивних та інформаційно-комунікаційних технологій навчання на уроках англійської мови, визначати їх практичну значущість.

З урахуванням змісту сучасної системи знань та особливостей організації навчального процесу дисципліна складається із 2 частин. Запропонований розподіл навчального часу в межах 8 тем розроблений у зв'язку з необхідністю опанування матеріалу. Дисципліна розглядається як складова змісту навчальної

підготовки педагогів, майбутніх викладачів-філологів і побудована на відповідних теоретичних, наукових засадах та практичній підготовці.

Предмет навчальної дисципліни «Інноваційні технології викладання іноземних мов у вищій школі» включає вивчення теоретико-методологічного підґрунтя і експериментальних досліджень з метою здійснення інноваційної діяльності вчителя іноземної мови.

Зміст курсу (дисципліни) є доступним для студентів магістрів 2 курсу й розрахований на засвоєння його кожним студентом денної форми навчання. Основним завданням викладача є формування у студентів відповідних теоретичних та творчих знань, надання їм практичної спрямованості та формування вміння використовувати інноваційні технології у практичній діяльності (навчанні, викладанні) та в житті взагалі. Загальними завданнями оцінювання є: визначення рівня навчальних досягнень студентів; стимулювання їх мотивації до здобуття знань; визначення рівня здібностей студентів, їх потреби у додатковому навчанні; виставлення відповідної оцінки.

Для оцінювання процесу та результатів вивчення дисципліни «Інноваційні технології викладання іноземних мов у вищій школі» розроблені чіткі, зрозумілі і відомі студентам критерії, відповідно до яких виставляється оцінка, і використовуються при цьому такі методи, як: усне опитування, тестування, оцінювання виконання творчих завдань тощо. Метою вивчення навчальної дисципліни – підготовка спеціалістів ступеню магістр відповідно до державних стандартів, встановлених освітніми програмами підготовки спеціалістів вищезазначеного фахового спрямування.

Зміст і принципи побудови навчального процесу передбачають: читання лекцій, проведення практичних занять, індивідуальних занять, керівництво самостійною роботою.

У запропонованому модулі більшість годин відведено на самостійну індивідуальну роботу студентів, що важливо для розвитку раціонального творчого мислення, оптимальної організації наукової творчості.

В результаті вивчення даного курсу студент повинен:

знати :

- особливості та основні закономірності розвитку сучасних технологій;
- методи пошуку і обробки наукової інформації;
- сучасні інтерактивні методи, форми та засоби навчання іноземної мови;
- володіти галузевою науковою термінологією та використовувати її у практичній діяльності.

вміти :

- обирати ефективні прийоми досягнення визначених цілей з урахуванням рівня підготовки учнів;
- визначати типи вправ та послідовність їх виконання згідно з етапами оволодіння мовленнєвими навичками та вміннями, враховуючи труднощі засвоєння навчального матеріалу і рівень підготовки учнів;
- використовувати реальні та проектувати навчальні мовленнєві ситуації для демонстрації та засвоєння мовних і мовленнєвих одиниць, що вивчаються, та їх застосування в іншомовному спілкуванні;
- створювати необхідні допоміжні засоби навчання, в тому числі технічні, для проведення занять;
- вивчати методичну літературу і теоретично осмислювати навчальний процес, удосконалювати свою роботу, використовуючи описані в літературі нові форми та прийоми навчання.

Прослуховування курсу забезпечить формування у студентів системи компетентностей, які є критеріями оцінки якості знань з дисципліни.

Загальні компетентності: уміння працювати самостійно; здатність до аналізу та порівняння отриманої інформації з іншими джерелами; базові уявлення про процеси в суспільстві, які на сучасному етапі впливають на розуміння основних понять та явищ, які охоплює дисципліна.

Фахові компетентності: уміння продемонструвати знання з предмету; висвітлення тенденцій розвитку мови; здатність практично застосовувати отримані знання із курсу при написанні курсових, дипломних, магістерських робіт, виконання мультимедійних презентацій.

Лекція 1

Тема : ПРОБЛЕМА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ.

Мета заняття: засвоїти основні відомості про структуру інноваційної діяльності вчителя. Навчити студентів користуватись термінологічним апаратом, визначити їх основні риси.

План

1. Структура інноваційної діяльності вчителя.
2. Філософський, мотиваційний та креативний компоненти.
3. Рефлексивний компонент та технологічний компонент.

Ключові слова: наука, філософський, мотиваційний та креативний компонент-ти, інноваційна діяльність.

Рекомендована література:

[14;с.7-11],[27;с.20-25],[30;с.12-17],[35;с.5-12],[17;с.99]

1. Структура інноваційної діяльності вчителя

Інноваційна діяльність майбутніх учителів іноземних мов є системною, спрямованою на реалізацію нововведень на основі використання та впровадження нових наукових ідей, знань, підходів або трансформації відомих результатів наукових досліджень та практичних розробок у новий або вдосконалений продукт. Вона носить комплексний, багатоплановий характер, втілюючи у собі єдність наукових, технологічних, організаційних заходів.

Кожен учитель повинен бути фахівцем з нововведень у конкретній сфері своєї педагогічної діяльності, асимілюючи наступні ролі: організатор інноваційних процесів, проектувальник, програміст педагогічних інновацій, виконавець. Усі зазначені вище позиції об'єднуються уявленням вчителя про характер здійснюваної діяльності.

Отже, розвитку інноваційності передують структурне і функціональне оновлення діяльності, перетворення її в дещо більш досконале, виражене в нових результатах праці, а запорукою цього є зміна ставлення майбутнього вчителя до педагогічної діяльності, яка проявляється в оновленні цільових настанов і технологій розв'язання завдань навчання і виховання учнів.

Безперечно, проникнення в сутність інноваційної діяльності неможливе без детального вивчення її структури. Порівняно із загальноприйнятим у психології

розумінням діяльності як специфічного виду активності, у тлумачення сутності інноваційної діяльності переважає підхід виокремлення її структурних компонентів як відносно самостійних функціональних видів діяльності педагога.

Погляди різних науковців на структуру інноваційної діяльності вчителя

№	Компоненти інноваційної діяльності	Автори, що використовують термін
1.	Рефлексивний, валеологічний, операційний, інформаційна культура.	Т. Демиденко
2.	Мотиваційний, когнітивний, процесуальний.	Н. Клокар
3.	Філософський, креативний, рефлексивний, валеологічний, технологічний.	О. Козлова
4.	Креативний, рефлексивний, технологічний, мотиваційний.	В. Сластьонін

Інноваційна діяльність майбутнього вчителя іноземної мови складається з таких компонентів: філософський, мотиваційний, креативний, рефлексивний, валеологічний, технологічний, особистісний. Розглянемо детальніше кожен із них.

2. Філософський, мотиваційний та креативний компоненти.

Філософський компонент інноваційної діяльності в освіті передбачає формування у майбутнього вчителя іноземної мови настанови на філософську рефлексію власної діяльності, її результатів та вміння співвідносити власну діяльність з сутнісними смислами буття. Без розгляду сутності об'єктів та процесів у сфері інноваційно-педагогічної діяльності на філософському рівні, зміни, що відбуваються в освіті, неможливо зрозуміти.

Мотиваційний компонент інноваційної діяльності включає особистісне ставлення вчителя іноземної мови до змін, його сприйнятливість до нововведень. Кожна діяльність, у тому числі й інноваційна, співвідноситься з більш ніж одним мотивом, тобто вона є полі-мотивованою. Мотиваційний компонент має для суб'єкта діяльності особистісне значення, адже зміцнює зацікавленість цією діяльністю й перетворює задані зовнішні настанови на внутрішні потреби майбутнього вчителя. Інновація стає фактом педагогічної свідомості вчителя лише тоді, коли набуває значення мотиву діяльності. Лише адекватна мотивація діяльності щодо реалізації нового може забезпечити її гармонійне здійснення.

Креативний компонент є центральним у структурі інноваційної діяльності, для формування якого традиційно у навчально-виховному процесі використовуються такі форми навчання як діалог, дискусія, ділові ігри, методи проблемного, евристичного та розвивального навчання. Серед етапів розвитку креативності вчителя іноземної мови виділяємо наступні:

- початковий (вчитель залишається у межах засвоєних базових способів діяльності; утруднені дії, що виходять за межі загальноприйнятих, відсутня

ініціатива в постановці цілей; цей етап характеризується низьким рівнем креативності);

- проміжний (вчитель реалізує власні ідеї, порівнюючи між собою різноманітні інноваційні зразки; на основі спостережень, узагальнення фактів приходять до створення більш ефективних способів діяльності або конкретних педагогічних знахідок);

- завершальний (високий рівень креативності, який виявляється у накопиченні спостережень, коли педагогічні знахідки стають для вчителя стимулом до дослідження, пошуку альтернативи, усвідомлення причинно-наслідкових зв'язків і залежностей; діяльність набуває власне дослідницького характеру).

На завершальному етапі можна говорити про прояв у вчителя іноземної мови основних рис креативності, а саме: наявність професійно важливих характеристик поведінки у контексті інноваційної діяльності вчителя; відкритість для нового, настанова вчителя на виокремлення проблем у різних ситуаціях педагогічної діяльності. Формування креативності, на думку С.Смірнова, можливе лише шляхом створення умов для самовиховання вчителя тому, що «творчість» є однією з найглибших характеристик особистості.

3. Рефлексивний компонент та технологічний компонент.

Рефлексивний компонент інноваційної діяльності – це пізнання й аналіз учителем власної свідомості та діяльності (погляд на власну думку та дію з позиції спостерігача). Серед основних рефлексивних процесів виділяємо: саморозуміння і розуміння іншого, самооцінка й оцінка іншого, самоінтерпретація та інтерпретація іншого.

Зважаючи на рефлексивний компонент інноваційної діяльності виокремлюємо такі її характеристики:

1. Творча активність виявляється у межах відтворювальної діяльності.
2. Формується позитивна спрямованість потреби у використанні відпрацьованих педагогічних знахідок із незначними змінами.
3. Виробляється вміння ставити педагогічні цілі, представляти бажаний результат, відбувається становлення особистості вчителя як суб'єкта альтернативної концепції, технології чи змісту освіти.
4. Вчитель використовує навчально-виховний потенціал свого предмета для формування особистості учнів, їхніх потреб у самовихованні, самоосвіті й саморозвитку.

Валеологічний компонент інноваційної діяльності майбутнього вчителя іноземної мови пов'язаний, на нашу думку, із розвитком гуманістичних ціннісних орієнтацій учителів. Під час експертизи доцільності та оцінки нововведень у навчально-виховному процесі визначальними мають стати критерії здоров'я, екології людини.

Це передбачає готовність майбутнього вчителя іноземної мови до:

- створення такого рефлексивного середовища, яке б забезпечило пізнання своїх фізичних, фізіологічних, психологічних особливостей і вільного творчого пошуку вирішення проблем, пов'язаних із розумінням суті здоров'я та здорового способу життя;
- корекції способу життя, що забезпечує людині сформоване у процесі освітньої діяльності прагнення до самопізнання та управління станом власного здоров'я;
- створення сприятливих умов для формування, збереження і зміцнення власного здоров'я та здоров'я учнів;
- формування нового типу мислення – «зцілювального», «валеологічного».

Технологічний компонент включає аналіз структури інноваційної діяльності та етапи розгортання інноваційних процесів: особистісно-мотивоване перероблення освітніх проєктів, їхня інтерпретація, активний пошук інноваційної інформації, ознайомлення з нововведенням; професійно-мотивований аналіз власних можливостей щодо його створення, прийняття рішення про використання; формулювання мети та концептуальних підходів до застосування нововведення; прогнозування змін, труднощів, результатів інноваційної діяльності; обговорення з колегами, адміністрацією, консультантами шляхів упровадження нового; розроблення концептуальної основи та етапів експериментальної роботи.

Особистісний компонент інноваційної діяльності виявляється в тому, що головним суб'єктом означеної вище діяльності виступає вчитель іноземної мови. Він як професіонал повинен не лише орієнтуватися в освітніх інноваціях та застосовувати їх у своїй роботі, володіти різними технологіями викладання свого предмету, але й бути здатним як творча особистість до самореалізації в діяльності та самостійного інноваційного пошуку.

З одного боку, в процесі інноваційної діяльності відбувається становлення особистості вчителя як суб'єкта цієї діяльності, з іншого – вчитель іноземної мови перетворює свій предмет у засіб формування особистості учня, задоволення його потреби в самовдосконаленні.

Успішне здійснення інноваційної діяльності, насамперед, обумовлено ефективністю перебігу інноваційного процесу, що стає можливим завдяки:

- ✓ формулюванню мети впровадження, що дає змогу прийняти рішення про доцільність тривалого використання нововведення або зупинення роботи щодо реалізації інноваційної ідеї;
- ✓ ефективній реалізації нововведень на всіх етапах розвитку та впровадження, забезпеченню логічної, організаційної їх взаємопов'язаності, наступності;
- ✓ відповідності новацій об'єктивним потребам суспільної, зокрема педагогічної практики, професійним, організаційним, фінансовим та іншим можливостям тих, хто ці нововведення впроваджує;

✓ узгодженості етапів інноваційного процесу, оскільки результат кожного етапу є передумовою ефективного здійснення наступного.

Серед найголовніших недоліків інноваційної діяльності в педагогічній сфері більшість науковців виокремлюють такі:

- Потенційно ефективні новації не використовуються взагалі або впроваджуються зі значним запізненням, що суттєво обмежує можливості одержання корисного ефекту від використання нововведень.
- Нерідко значні зусилля спрямовуються на впровадження новації, яка не володіє необхідним інноваційним потенціалом, що є наслідком помилки в оцінюванні її корисності. Іноді стимулом для впровадження новації стає її модність, а не очікуваний педагогічний ефект.
- Низький ефект від упровадження новації виникає внаслідок явного чи прихованого опору з боку вчителів або неправильної організації інноваційних процесів.
- Значне перевищення витрат на впровадження новацій порівняно з прогнозованими показниками.
- Непомірно тривалі терміни впровадження.
- Неготовність вчителів до роботи з інноваціями.

Низький рівень готовності майбутніх учителів іноземної мови до інноваційної діяльності є, на нашу думку, найголовнішою проблемою загально-педагогічної та фахової підготовки тому, що здатність до інноваційної діяльності сучасних педагогічних кадрів є одним із вирішальних факторів успішності навчально-виховного процесу. Сутність інноваційної діяльності полягає в оновленні педагогічного процесу, внесенні нововведень в традиційну систему, що передбачає найвищий ступінь педагогічної творчості, адже існує тенденція професійно-особистісного розвитку педагога: чим вища схильність до втілення інновацій, тим вищий рівень творчості в його діяльності.

Отже, все зазначене вище дозволяє зробити висновок про те, що інноваційна діяльність майбутніх учителів іноземних мов – це соціально-педагогічний феномен, складний взаємозв'язок загальної професійної культури педагога, його громадських якостей та професійно-педагогічної спрямованості на впровадження нововведень у власну систему роботи.

Питання для самоконтролю:

1. Чи згодні ви з видатним німецьким фізиком М. Борном, який стверджував, що «... наука стала невід'ємною та найбільш важливою частиною нашої цивілізації, а наукова діяльність безпосередньо впливає на розвиток цивілізації»?
2. Надайте визначення інноваційної діяльності з погляду науковців.
3. Охарактеризуйте інноваційну діяльність. Які її основні ознаки вам відомі?
4. Визначить що включає “структура інноваційної діяльності”.

Лекція 2

Тема : ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ.

Мета заняття: засвоїти основні відомості про поняття «наукової теорії». Навчити студентів користуватись термінологічним апаратом, визначити їх основні риси.

План

1. Технологізація - ознака сучасних інноваційних процесів у сфері навчання і виховання.
2. Поняття «педагогічної технології» та її ознаки.
3. Основні критерії діяльності вчителя іноземної мови.

Ключові слова: термін «педагогічна технологія», технологізація, терміни «освітні технології», «технології навчання», «технології виховання», «технології управління».

Рекомендована література:

[5;с.12-15],[6;с.16-43],[12;с.56-60],[22;с.89-92],[29;с.17-18],[33;с.362-363],[42;с.60-63]

1. Технологізація - ознака сучасних інноваційних процесів у сфері навчання і виховання .

Суттєвою ознакою сучасних інноваційних процесів у сфері навчання і виховання є їх *технологізація* — неухильне дотримання змісту і послідовності етапів впровадження нововведень.

Сьогодні в середовищі учених-педагогів посилено дебатується питання про правомірність уживання терміна «технологія» стосовно гуманітарних і соціально-економічних наук. Така упередженість пов'язана з тим, що це поняття належало до сфери матеріального виробництва. Історично поняття «технологія» у значенні науки про майстерність виникло у зв'язку з технічним прогресом. Найбільш значущим воно є у виробничій діяльності, де технологія тлумачиться як сукупність знань про способи і засоби оброблення матеріалів, мистецтво володіння процесом.

Технологія охоплює також і мистецтво володіння процесом, у результаті чого вона персоналізується. Технологічний прогрес завжди передбачав певну послідовність операцій із використанням необхідних засобів (матеріалів, інструментів) та умов. Технологія у процесуальному смислі відповідає на питання: «Як зробити (з чого і якими засобами)?» Тобто поняття технології пов'язане

великою мірою з виробництвом матеріальних цінностей.

Провідним у будь-якій технології вважається детальне визначення кінцевого результату і точне досягнення його. А передумовами застосування поняття «технологія» щодо процесів у виробничій чи соціальній сферах є їх запрограмованість, окресленість кінцевих властивостей передбачуваного продукту, засобів його створення, цілеспрямоване моделювання умов їх здійснення, а також реальне функціонування цих процесів.

Термін «педагогічна технологія» з'явився в освіті порівняно недавно. Щодо навчального процесу його було вжито у 1886 р. англійцем Дж. Саллі. Однак дискусія з приводу того, чи існує в природі педагогічна технологія як певний інструмент навчання й виховання, яким може оволодіти кожний педагог, триває дотепер.

У ній окреслилося дві принципові позиції. Прибічники однієї переконані, що виховання й навчання є творчими процесами, інтуїтивним осягненням світу іншої людини і відповідним впливом на цей світ. Їх опоненти доводять, що педагогічний процес має інструментальний характер. Його мета полягає у вихованні особистості із заздальгідь заданими властивостями.

2. Поняття «педагогічної технології» та її ознаки.

Сьогодні педагогічні технології функціонують як:

- 1) педагогічна наука (галузь педагогіки), зосереджена на вивченні взаємодії учасників педагогічного процесу і розробленні інструментарію з метою її оптимізації;
- 2) сукупність форм, методів, прийомів, способів, навчальних та виховних засобів, системно використовуваних в освітньому процесі задля його оптимізації.

Будучи наділеною всіма ознаками системи, що типологічно ріднить її з усіма соціальними системами, педагогічна технологія має специфічні сутнісні ознаки, які виокремлюють її як самодостатній неповторний феномен. До таких специфічних сутнісних *ознак* належать:

- концептуальність (передбачає опору технології на конкретну наукову концепцію або систему уявлень);
- діагностичне визначення цілей і результативності (полягає в гарантованому досягненні цілей, ефективних результатів за оптимальних затрат для досягнення певного стандарту навчання);
- економічність (виражає якість, яка забезпечує резерв навчального часу, оптимізацію праці педагога і досягнення запланованих результатів у найстисліші строки);
- керованість (можливістю чіткого визначення мети, планування, проектування педагогічного процесу, поетапної діагностики);
- коригованість (можливість постійного оперативного зворотного зв'язку, послідовно орієнтованого на чітко визначені цілі). Система контролю та

оцінювання розвитку має забезпечувати щоденну фіксацію динаміки зміни стану навичок, знань, тобто кожна дія педагога повинна обумовлюватися точною діагностикою стану об'єкта;

— візуалізація (характерна для окремих технологій, передбачає використання аудіовізуальної та електронно-обчислювальної техніки, а також конструювання та застосування різноманітних дидактичних матеріалів і оригінальних наочних посібників).

Будь-яка педагогічна технологія виражає певний концептуальний підхід до освіти, тому для порівняння технологій необхідно дотримуватися універсальної методології її проектування та експертизи, послуговуючись апробованою системою критеріїв оцінки педагогічних технологій навчання. Параметри цієї системи дають змогу охарактеризувати конкретну педагогічну технологію на етапах її проектування, функціонування, оцінювання результатів.

До критеріїв оцінювання педагогічної технології на етапі функціонування належать:

- поділ процесу на етапи, дії, операції;
- алгоритмічність (спосіб і послідовність одержання результату, що визначається вихідними даними);
- технологічна послідовність реалізації етапів, виконання дій, операцій;
- управління.

На зміну окремим формам та методам активного навчання, які здебільшого розривають навчальний процес на частини, з'являються цілеспрямовані освітні загальні технології й окремі педагогічні технології навчання.

Технологічність навчального процесу полягає у тому, щоб зробити навчальний процес повністю керованим. Ідея безперервної освіти, гуманізації, комп'ютеризації тощо може бути реалізована в сучасних умовах, якщо і загальноосвітня, і вища школи спрямують свої зусилля на ефективне розв'язання завдання – надання молодому поколінню набутого досвіду: навчання методів роботи з інформацією, методів створення нових знань, методів підтримки необхідного рівня знань у світі, що стрімко змінюється.

У педагогічній науці та практиці використовуються терміни «педагогічні технології», «освітні технології», «технології навчання», «технології виховання», «технології управління» тощо. Однак всі ці поняття мають суттєві відмінності.

Крім того, сучасні науковці часто розмежовують терміни «технологія» і «методика». Відмінність полягає в тому, що педагогічні технології вдається тиражувати і переносити на вивчення різних навчальних дисциплін із гарантією високої якості виконання поставлених завдань. Методика навчання є значно вужчою, може діяти тільки в межах конкретного предмету чи кількох навчальних дисциплін. Проте методика може бути доведена до технології. Так, сучасна методика оцінювання знань відповідає об'єктивності, надійності, валідності, тому

її можна назвати педагогічною технологією. Пріоритетне питання методики – «як», а технології – «як це зробити оптимально». Педагогу недостатньо знати методику, він повинен трансформувати знання і вміння, тобто володіти технологією отримання запланованого результату і проектування майбутнього навчального процесу.

Якщо методика в основі своїй – це сукупність рекомендацій з організації і проведення навчального процесу, то педагогічну технологію характеризує ряд принципових моментів, таких, як:

1. Організований, цілеспрямований, навмисний педагогічний вплив і дія на навчальний процес.
2. Змістовна техніка реалізації навчального процесу.
3. Опис процесу досягнення планованих результатів навчання, тобто досягнення мети навчання.
4. Процес навчання в системі, що об'єднує особистісний і колективний пошук, який враховує усі взаємозв'язані елементи педагогічної системи.
5. Методологічна основа методики, оскільки методика, як даність, знаходить у технології своє обґрунтування і процес побудови.
6. Процесуальний, динамічний характер процесу навчання на відміну від методики, що дає цілком певні конкретні рекомендації.
7. Орієнтація не на один предмет і на досягнення однієї мети, а на універсалізацію підходів до вивчення навчального матеріалу.
8. Орієнтація на учня, тоді як методика орієнтована на викладача.

Отже, педагогічна технологія навчання іноземної мови – це системна категорія, орієнтована на дидактичне застосування наукового знання, наукові підходи до аналізу й організації навчального процесу з урахуванням емпіричних інновацій учителів і спрямованості на досягнення високих результатів в освіченості та розвитку особистості учня. Структурними складовими такої системи є: мета навчання; зміст навчання; засоби педагогічної взаємодії; організація навчального процесу; учень (студент); учитель (викладач); результат діяльності.

Таким чином, педагогічна технологія навчання припускає управління дидактичним процесом, що охоплює організацію діяльності учня і контроль цієї діяльності. Ці процеси безперервно взаємодіють: результат контролю впливає на зміст керівників дії, тобто змінює подальшу організацію діяльності на користь досягнення мети, визначеної на основі освітніх стандартів.

Складність, багатогранність педагогічної діяльності майбутніх учителів іноземних мов є чинником, що відкриває простір для багатьох педагогічних технологій, динаміка продукування яких постійно зростає.

Широкий спектр, багатоваріантність педагогічних технологій навчання іноземних мов зумовлюють необхідність їх класифікації.

Найдосконалішою серед багатьох вважають класифікацію, за якою педагогічні технології згруповано за різноманітними системними та інструментально значущими ознаками. Відповідно в сукупності педагогічних технологій виокремлено:

1. За рівнем застосування:

- загальнопедагогічні (стосуються загальних засад освітніх процесів);
- предметні (призначені для вдосконалення викладання окремих предметів);
- локальні та модульні (передбачають часткові зміни педагогічних явищ).

2. За ставленням до дитини:

- авторитарні (засновані на чіткій надмірній регламентації);
- дидактоцентричні (центровані на навчанні);
- особистісно орієнтовані (центром навчально-виховного процесу є особистість учня).

3. За напрямом модернізації традиційної системи навчання та виховання:

- технології, основані на гуманізації та демократизації відносин:
  - технології розвивального навчання (Л.Виготський, Л.Занков, В.Давидов, Д.Ельконін);
  - проектна технологія (Дж.Дьюї, В.Кілпатрік);
  - технологія колективного творчого виховання (І.Іванов);
  - технологія «Створення ситуації успіху» (А.Белкін);
  - гуманно-особистісна технологія (Ш. Амонашвілі);
- технології, основані на активізації та інтенсифікації діяльності учнів:
  - ігрові технології навчання (В.Вундт);
  - технологія проблемного навчання (Дж.Дьюї);
  - технологія формування критичного мислення (Дж.Дьюї);
  - технологія формування творчої особистості (Г.Альтшуллер);
  - кейс-технологія (Е.Монтер);
- технології, що ґрунтуються на ефективності організації та управління діяльністю учнів:
  - інтерактивні технології навчання (О.Пометун);
  - інформаційно-комунікаційні технології (А.Єршов);
  - технологія перспективно-випереджувального навчання з використанням опорних схем (С.Лисенкова);
  - технологія рівневої диференціації (М.Гузик, С.Логачевська);
  - технологія індивідуального навчання (А.Границька, І.Унт, В.Шадриков);
  - технологія програмованого навчання (Б.Скіннер, Н.Краудер);
- альтернативні педагогічні технології:
  - технологія саморозвитку (М.Монтессорі);
  - Вальдорфська педагогіка (Р.Штейнер);

- технологія вільної праці (С.Френе);
- «Йена-план-школа» (П.Петерсен).

1. Основними критеріями діяльності вчителя іноземної мови на технологічному рівні є такі:

- наявність чітко й діагностично спроектованої мети, тобто коректно вимірюваного уявлення про поняття, діяльності учнів як очікуваного результату навчання, засобів діагностики досягнення поставленої мети;
- подання змісту матеріалу, який вивчається, у вигляді системи пізнавальних та практичних завдань;
- наявність досить жорсткої послідовності, логіки, певних етапів засвоєння теми;
- проектування та здійснення засобів взаємодії учасників навчально-виховного процесу на кожному етапі (вчителя та учня, учнів один з одним);
- використання вчителем найбільш оптимальних (з погляду досягнення результату навчального процесу) засобів навчання;
- мотиваційне забезпечення діяльності вчителя та учнів, засноване на реалізації їхніх особистісних функцій у цьому процесі, а саме: вільний вибір, креативність, співзмагання, життєва та професійна суть;
- визначення меж алгоритмічної і творчої діяльності вчителя;
- дозвіл відступів від загальновідомих і стандартизованих правил.

Отже, сучасна педагогічна технологія повинна гарантувати досягнення певного рівня навчання й виховання, бути ефективною за результатами, оптимальною щодо термінів впровадження, витрат сил і засобів.

Питання для самоконтролю:

1. Відтворіть шлях створення педтехнології.
2. Дайте визначення поняттям: «освітні технології», «технології навчання», «технології виховання», «технології управління».
3. Які основні критерії діяльності вчителя іноземної мови?

Лекція 3

Тема: ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ЯК СКЛАДОВА ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В СУЧАСНІЙ ШКОЛІ.

Мета заняття: ознайомитися з активною моделлю навчання та типами інтерактивних технологій.

План

1. Загальна характеристика та особливості активної моделі навчання.
2. Структура та послідовність активної моделі навчання.

Ключові слова: активна модель навчання, інтерактивна модель навчання.

Рекомендована література:

[41;с.117-138], [14;с.118-124], [27;с.44-77]

1. Загальна характеристика та особливості активної моделі навчання.

Навчання іноземної мови на сучасному етапі неможливе без дидактичної функції вчителя, яка полягає не в передачі знань, а у формуванні навичок здобувати їх. Форми роботи повинні захоплювати учнів, пробуджувати інтерес та мотивацію, навчати самостійному мисленню та діям. Досягнення цих результатів можливе при застосуванні інтерактивних методів навчання, використання новітніх технологій, методик та програм.

Активна модель навчання передбачає застосування методів, які стимулюють пізнавальну активність і самостійність учнів. Учень виступає «суб'єктом» навчання, виконує творчі завдання, вступає в діалог з учителем. Основні методи: самостійна робота, проблемні та творчі завдання, запитання від учня до вчителя і навпаки, що розвивають творче мислення. До цієї класифікації додамо ще характеристику *3-ї моделі навчання – інтерактивної*. Термін «інтерактивний» ввів у 1975 р. німецький дослідник Г. Фріц. Інтерактивний (з англ. – здатний до взаємодії).

Інтерактивна модель навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну, передбачену мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність. Реалізується у формі полілогу. Передбачає взаємодію вчитель-учень і учнів між собою. Інтерактивна модель виключає домінування одного учасника навчального процесу над іншим та однієї думки над іншою. Такі підходи до навчання використовувались ще у XVIII-XX ст. застосовувані в той час бел-ланкастерська форма, бригадно-лабораторний та проектний методи, робота в парах змінного складу були передовим словом не лише радянської, а і світової педагогіки.

Вони дозволяють різко збільшити відсоток засвоєння матеріалу, оскільки впливають не лише на свідомість учня, а й на його почуття, волю.

Інтерактивне навчання – співнавчання, взаємонавчання (парне, групове, колективне, навчання у співпраці), де вчитель і учень є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання.

Принципи:

- тісна всіх учасників навчально-виховного процесу (вчителя та учнів);
- навчаючи іншого, навчаюся сам;
- позитивна взаємодія;

- індивідуальна відповідальність кожного учасника інтерактивної взаємодії.

Інтерактивні технології мають певні недоліки:

- складна організація роботи на уроці (не допустити хаосу);

- важко оцінювати;

- за невдалого навчання потрібно переучувати і учня – «вчителя» і учня – «учня», що потребує додаткових зусиль.

Залежно від мети уроку і форм організації навчальної діяльності учнів інтерактивні технології поділяються на такі типи:

1) інтерактивні технології кооперативного навчання:

- «Карусель»;
- «Коло ідей»;
- «Спільний проект»;
- «Акваріум» та ін.;

2) інтерактивні технології колективно-групового навчання:

- «Мікрофон»;
- «Мозковий штурм»;
- «Мозаїка» та ін.;

3) інтерактивні технології ситуативного моделювання:

- «Імітаційні ігри»;
- «Рольові ігри» та ін.;

4) інтерактивні технології ведення дискусії.

2. Структура та послідовність активної моделі навчання.

Серед методичних прийомів, які найчастіше використовуються на уроках англійської мови, можна назвати наступні: кластер, мозковий штурм, сенкан, вчимося разом, ажурна пила, зигзаг, мікрофон. Залучені в процес критичного мислення, учні самостійно добувають знання, разом висувають ідеї, використовують придбані знання і уміння в нових ситуаціях повсякденного життя, творять, вчаться формулювати власні думки та ідеї, відноситися з повагою до думки інших.

Метод "Mind-Map" (Карта пам'яті) є простою технологією запису думок, ідей, розмов. Запис відбувається швидко, асоціативно. Тема знаходиться в центрі. Спочатку виникає слово, ідея, думка. Іде потік ідей, їх кількість необмежена, вони всі фіксуються, починаємо їх записувати зверху зліва і закінчуємо справа внизу.

Метод є індивідуальним продуктом однієї людини або однієї групи і показує індивідуальні можливості, створює простір для прояву креативних здібностей. Зазвичай цей прийом використовують під час:

- 1) систематизації, повторення матеріалу;
- 2) роботи з текстом;
- 3) повторення на початку уроку;
- 4) ознайомлення з новою темою;

5) збору необхідного мовного матеріалу;

б) контролю.

Метод "Brain Storming" (Мозковий шторм). Шляхом мозкової атаки учні називають все, що вони знають і думають на задану тему, проблему. Всі ідеї приймаються, незалежно від того, правильні вони чи ні. Роль вчителя - роль провідника, примушуючи учнів міркувати, при цьому уважно вислуховуючи їхні міркування.

Cluster-Method (гронування) - служить для стимулювання розумової діяльності. Графічний прийом систематизації матеріалу. Думки не нагромаджуються, а ніби утворюють гроно, тобто розташовуються в певному порядку.

Технологія складання:

- ✓ Ключове слово;
- ✓ Запис слів, спонтанно які приходять у голову, записуються навколо основного слова. Вони обводяться і з'єднуються з основним словом.
- ✓ Кожне нове слово утворює собою нове ядро, яке викликає подальші асоціації. Таким чином, створюються асоціативні ланцюжки.
- ✓ Взаємопов'язані поняття з'єднуються лініями.

Можливості використання:

- ✓ Кластери можуть стати як провідним прийомом на стадії виклику (evocation)
- ✓ Систематизація інформації, отриманої до ознайомлення з основним джерелом (текстом) у вигляді запитань або заголовків смислових блоків;
- ✓ на стадії рефлексії (reflection)
- ✓ виправлення невірних припущень в попередніх кластерах, заповнення їх на основі нової інформації, встановлення причинно-наслідкових зв'язків між окремими смисловими блоками (індивідуально та в групах) так і етапами уроку в цілому.

Метод «Сенкан». Сенкан - це вірш, який потребує синтезу інформації та матеріалу в коротких висловах, що дозволяє описувати або рефлексувати з якогось приводу.

Слово "сенкан" походить від французького, що означає - п'ять. Сенкан - це вірш, що складається з п'яти рядків.

Кожному учню дається 5-7 хвилин на те, щоб написати сенкан, потім він повернеться до партнера і з двох сенканів вони складають один, з яким обидва будуть згодні. Це дає можливість критично розглянути дану тему. Цей метод вимагає, щоб учасники слухали один одного і витягували з творів інших ті ідеї, які вони можуть пов'язати зі своїми. Потім вся група зможе ознайомитися з парними сенканами. Це може породити подальшу дискусію.

Правила написання сенкану:

- У першому рядку тема називається одним словом (зазвичай іменником).

- Другий рядок - це опис теми в двох словах (двома прикметниками).
- Третій рядок - це опис дії в рамках цієї теми трьома словами.
- Четвертий рядок - фраза з чотирьох рядків, що показує відношення до теми.
- Останній рядок - це синонім з одного слова, який повторює суть теми.

Example: Text "Schools around the world"

1. School
2. State, private
3. Learn, participate, attend
4. A place where children learn / Go to be educated
5. The process of learning / The time during your life when you go to school.

Метод "Знаємо / хочемо дізнатися / довідалися". Цей прийом застосовую під час читання або прослуховування тексту. Учням пропоную накреслити таблицю з трьох колонок: "Знаємо / хочемо дізнатися / довідалися". Така ж таблиця знаходиться і на дошці. У колонку "Знаємо" учні заносять найголовніші відомості із заданої теми (після обговорення теми). У колонку "Хочемо дізнатися" заносять спірні ідеї і питання та все, що учні хочуть дізнатися з даної теми. У колонку "Дізналися" учні записують все, що вони почерпнули з тексту. Потім учні обмінюються міркуваннями з усією групою. Підсумки заносяться в колонку.

Example: Text "Clean Air at home"

We know	We want to know	Now I know how to
Factories, cars cause air pollution	What else causes air pollution?	We cause air pollution using cleaning products; dust, paint, insect sprays, cigarette smoke, steam from cooking

Метод «Навчаємось разом» (Learning together).

Загальновідомо, що легше навчитися, навчаючи інших. Здебільшого, використовується цей метод під час роботи з текстом або вивчення граматики. При роботі з текстом взаємонавчання відбувається в групах з 4-7 чоловік. Всім пропонується прослухати текст, а потім учні по черзі грають роль учителя. Після прочитання абзацу «вчитель» робить наступне:

- ✓ Підсумовує зміст абзацу;
- ✓ Придумує питання по тексту, просить на нього відповісти;
- ✓ Розтлумачує те, що для інших залишилося неясним;
- ✓ Дає прогноз можливого змісту наступного абзацу;

Дає завдання на читання наступного абзацу. Під час роботи з граматичним матеріалом наприклад, при вивченні теми «The Past Perfect Tense» класу пропонується заповнити таблицю з графами:

«Випадки вживання» / «Допоміжні слова» / «Схеми».

Клас ділиться на три групи. Кожна виконує свою функцію. Група отримує картки з типовими пропозиціями по темі:

Перша група визначає основні випадки вживання часу-описує дії;

Друга - знаходить допоміжні слова;

Третя - складає схеми стверджувального, заперечного та запитального речення.

Таким чином, таблиця заповнюється, виходить готове правило для заучування вдома.

Метод «Зигзаг». Клас ділиться на четвірки, які змінюються на кожному уроці з тим, щоб виникли несподівані нові комбінації. Потім дітям пропонується розрахуватися на 1, 2, 3, 4, таким чином, у кожного члена групи з'являється свій номер. Після цього вчитель пропонує школярам звернутися до матеріалу уроку.

Коротко обговорюється тема, ставиться завдання - розібратися в даному матеріалі, до кінця уроку кожен член групи повинен зрозуміти тему. Проте розтлумачують її один одному учні по частинах, в результаті чого група і зможе зрозуміти її в цілому.

Весь матеріал даного уроку ділиться на чотири частини. Перші номери кожної групи відповідають за першу частину, другі - за другу і так далі. Як тільки всі зрозуміли, учні сідають інакше: всі перші номери збираються разом, другі теж і так далі. Тепер це вже експертні групи і їх завдання вивчити матеріал, обговорити його і досконально розібратися, вибрати найбільш прийнятні методи й прийоми для пояснення товаришам у кооперативної групі. По завершенні роботи експертних груп вони розходяться по своїх "рідним" кооперативним групам і починають навчати своїх друзів.

Існують певні вимоги щодо реалізації інтерактивних методів навчання, невиконання яких може звести їх ефективність до нуля. Без доброзичливої атмосфери в колективі застосування інтерактивного навчання неможливе, тому потрібно її створити і постійно підтримувати.

Правила інтерактивного навчання для учнів:

- ✓ Кожна думка важлива.
- ✓ Не бійся висловитися!
- ✓ Ми всі - партнери!
- ✓ Обговорюємо сказане, а не людину!
- ✓ Обдумав, сформулював, висловив!
- ✓ Говори чітко, ясно, красиво!
- ✓ Вислухав, висловився, вислухав!
- ✓ Тільки обґрунтовані докази!
- ✓ Вмій погодитися і не погодитися!
- ✓ Важлива кожна роль.

Інтерактивні технології - не самоціль. Потрібно постійно контролювати процес, досягнення поставлених цілей (вони повинні бути чітко сформульовані і легко контрольовані), у випадку невдачі переглядати стратегію і тактику роботи, шукати і виправляти недоліки.

Урок не повинен бути перевантаженим інтерактивною роботою. Оптимально (з практики) - 1-2 методи за урок.

Слід поєднувати взаємонавчання з іншими методами роботи - самостійним пошуком, традиційними методами.

Впровадження інтерактивних методів навчання відбувається за логікою «від простого до складного».

Проте, за умови вмілого впровадження, інтерактивні методи навчання дозволяють залучити до роботи всіх учнів класу, сприяють виробленню соціально важливих навиків роботи в колективі, взаємодії, дискусії, обговорення.

Отже, використання інтерактивних технологій навчання на різних етапах уроку іноземної мови – це не лише спосіб підвищити мотивацію учнів до вивчення мови, але й покращити атмосферу у класі, яка сприятиме співробітництву та порозумінню між учнями та вчителем. Взаємна довіра, рівноправність, партнерство у спілкуванні викликає в учнів задоволення від навчального процесу, бажання брати в ньому участь. Однак, потрібно постійно контролювати процес досягнення поставлених цілей, а у випадку невдачі змінювати тактику роботи, шукати та виправляти недоліки.

Питання для самоконтролю:

1. Що означає термін «активна модель навчання»?
2. Структура активної моделі навчання?
3. Що означає термін «інтерактивна модель навчання»?

Лекція 4

Тема : ДИФЕРЕНЦІЙОВАНЕ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Мета заняття: засвоїти відомості про диференціацію навчання. Ознайомитись з її теоретичним апаратом та методологічною базою.

План

1. Диференціація навчання .
2. Типологічне групування диференційованого навчання.
3. Особливості технології диференційованого навчання та системи оцінювання.

Ключові слова: диференціація навчання, послідовне навчання, паралельне навчання, ступеневе навчання.

Рекомендована література:

[13;с.350-360],[16;с.245-250],[22;с.370-380],[33;с.26-30],[33;с.89-92],[37;с.348-352],[46;с.68-71]

Одним із шляхів удосконалення процесу навчання у сучасному вищому навчальному закладі, реалізації принципів гуманізму та індивідуальних особливостей студентів, здійснення особистісно – орієнтованого підходу у підготовці фахівців є диференціація завдань і методики навчання залежно від можливостей студентів.

Диференційоване (лат. *differentia* – різниця, відмінність) навчання – спеціально організована навчально-пізнавальна діяльність, яка з огляду на вікові, індивідуальні особливості суб'єктів учіння, соціальний досвід спрямована на оптимальний фізичний, духовний і психічний розвиток студентів, засвоєння необхідного обсягу знань, практичних дій за різними навчальними планами та програмами.

Диференційований підхід викладача передбачає використання за умов довільного навчання усіх можливостей урізноманітнення освітніх компонентів: вибір навчальних дисциплін з вибіркових предметів навчального плану, спецкурсів, спецсемінірів та факультативів: вибір тем рефератів, курсових та дипломних робіт; вибір тем науково-дослідної роботи; вибір довготривалих завдань самостійної роботи тощо.

За диференційованою системою навчання кожен студент, засвоюючи мінімум загальноосвітньої підготовки, яка є значущою і забезпечує можливість адаптації в житті, має право і гарантовану можливість надавати перевагу тим напрямам, які найбільше відповідають його інтересам і потребам.

Диференціація навчання у вищому навчальному закладі є ефективним засобом забезпечення індивідуального стилю учіння студентів, який передбачає самостійний вибір ними способу засвоєння навчального матеріалу, дає змогу об'єктивно визначити рівень підготовки, а також удосконалити знання. Сутність диференціації полягає у відкритості та варіативності навчання, різноманітності методів, засобів і форм організації навчальної діяльності шляхом заходів, які забезпечують кожному студентові засвоєння знань та умінь у межах його можливостей. Успішність, результативність диференційованого навчання зумовлені конкретними завданнями кожного етапу навчання, шляхами їх розв'язання, врахуванням особливостей студентів і педагогічної майстерності викладачів.

1. Диференціація навчання спрямована на:

а) досягнення студентами, які мають різний початковий рівень підготовки, однакового рівня знань, умінь та навичок;

б) засвоєння студентами, що мають однаковий рівень знань і вмінь, різних рівнів знань з різних циклів навчальних дисциплін;

в) досягнення різних рівнів засвоєння знань студентами, що мають неоднаковий вихідний рівень і різні можливості.

Цілеспрямована диференціація навчання здійснюється у кілька способів (І. Клігман):

1. Послідовне навчання. У перші два-три роки перебування у вищому навчальному закладі студенти вивчають загальнонаукові і загальнопрофесійні предмети в звичайних навчальних групах за єдиними програмами. Відтак на основі результатів успішності та виявлених схильностей та інтересів студентів закріплюють за певними кафедрами, і вони вивчають спеціальні предмети індивідуально або в групах.

2. Паралельне навчання. Протягом усього навчання студенти працюють у постійних навчальних групах. Спеціалізація досягається шляхом диференціації всередині групи при вивченні різних циклів навчальних дисциплін, факультативних курсів, різного змісту всіх видів практик тощо.

3. Ступеневе навчання. Це поширена за кордоном система підготовки спеціалістів різного рівня в одному навчальному закладі. Після перших трьох років навчання випускники отримують диплом першого рівня. Бажаючі продовжити освіту (відбір конкурсний) вчаться ще рік і отримують дипломи другого рівня. Певна диференціація всередині групи при вивченні дисциплін наявна вже на першому ступені навчання. Досвіду ступеневої системи навчання набуває і вітчизняна вища освіта.

4. Індивідуальне навчання. Воно передбачає можливість студентів навчатися за індивідуальними планами. Шляхи диференціації навчання обираються відповідно до вимог підготовки спеціалістів різних професій.

Диференційоване навчання реалізується в трьох формах: індивідуалізованій (кожен студент виконує індивідуальні завдання), індивідуально-груповій (частина завдань має індивідуальний характер, решту завдань виконує група) і груповій (завдання виконує вся група). Найпоширенішою з них є групова форма (П. Сікорський).

За своїми психофізичними можливостями та за умов відповідного матеріального обладнання і стимулювання викладач може працювати водночас максимум з трьома - чотирма різними типологічними групами.

Типологічні групи мають бути процесуально-динамічними, тобто перехід студентів з однієї групи до іншої залежатиме не лише від досягнутих результатів у навчанні, а й від критеріїв типологічного групування. Чим менш контрастні суб'єктні відмінності у навчальній групі, тим менше типологічних підгруп необхідно формувати. іншими словами, відносно високий рівень гомогенності (однорідності) групи зумовлює меншу кількість підгруп і тим самим підвищує

освітньо-розвивальні можливості диференційованого навчання.

Залежно від способів формування навчальних груп виокремлюють гетерогенне диференційоване навчання і відносно гомогенне (П. Сікорський).

Деякі дослідники вважають, що гомогенізація груп негативно впливає на розвиток і навчання студентів, особливо слабких. Вони обґрунтовують це тим, що слабким студентам нема до кого тягнутися. Справді, індивідуальні інтелектуальні поля кожного студента інтегруються у загальне поле, яке суттєво впливає на інтелектуальний розвиток кожного студента. Однак загальне інтелектуальне поле позитивно стимулює інтелектуальний розвиток лише тих студентів, рівень яких мінімально межує з рівнем найближчого за розвитком загального інтелектуального поля. Тому в групі з великими контрастами у розвитку студентів найслабші та слабкі студенти не потрапляють у поле дії загального інтелектуального поля, для них його потрібно послабити. Цього можливо досягти лише диференціацією студентів.

2. Типологічне групування можна здійснювати за різними критеріями:

- здатність до навчання ("научуваність"); ця якість характеризується відносною стійкістю і охоплює швидкість процесу засвоєння знань, оволодіння прийомами розумової діяльності (В. Ананьєв, М. Менчинська, З. Калмикова);

- рівень розвитку здібностей до навчання і працездатність (А. Бударний);

- рівень успішності, рівень пізнавальної самостійності, тобто здібності до навчання, організованість у навчанні та інтерес (Є. Рубанський);

- здатність до навчання (вміння аналізувати, синтезувати, виділяти головне, самостійно мислити; навички розумової діяльності) і навчальна працездатність (фізіологічна здатність до праці, ставлення до навчання, наполегливість, нахили, інтереси) (Ю. Бабанський).

Диференційоване навчання передбачає систему роботи з розв'язування диференційованих завдань. Ефективній реалізації дидактичних цілей сприяє відповідна класифікація завдань. Систематизація диференційованих завдань здійснюється:

- за рівнем складності змісту: полягає у виконанні студентами роботи, однакової за характером діяльності та різної за наявністю елементів знань, уявлень, понять про об'єкти і явища, зв'язки та залежності між ними;

- за операційним вмістом: передбачає різну кількість операцій стосовно однакового обсягу змістової інформації;

- за пізнавальною самостійністю: завдання характеризуються однотипністю з операційно-змістового погляду та різноплановістю за мірою допомоги викладача певній групі студентів.

Однією з необхідних умов ефективного застосування диференційованих завдань є забезпечення їх дидактичної підготовки в межах державних стандартів за варіативності способів засвоєння дидактичних знань і вмінь. Розв'язання

диференційованих завдань означає не так зниження загальних вимог для "слабких" і підвищення для "сильних" студентів, як вільний вибір ними варіанта і рівня засвоєння, допомогу "слабким" і створення умов для глибокого засвоєння "сильнішими".

Робота зі студентами за різнорівневими завданнями вимагає педагогічного такту викладача. Студенти мають відчувати доброзичливе ставлення до себе і бути впевненими, що викладач всіляко сприяє їхньому прагненню працювати над завданнями вищого рівня.

Диференційоване навчання забезпечує індивідуалізацію навчання, яка передбачає врахування індивідуальних особливостей кожного, визначення перспективи розумового розвитку й гармонійного вдосконалення особистості, формування індивідуального стилю діяльності майбутнього спеціаліста.

Диференційоване навчання має певну систему оцінювання, яка спрямована на те, щоб ліквідувати негативний вплив оцінювання на психічний розвиток студентів і процес учіння загалом. Вона передбачає:

- оцінювання лише тих знань, які є основою навчального предмета;
- відповідність діапазону оцінок амплітуді коливань у розумовому розвитку студентів і в рівнях засвоєння ними знань;
- всі оцінки позитивні (незнання не оцінюються);
- структурування викладачем навчального матеріалу відповідно до наявних оцінок, що забезпечує свідоме учіння студентів з орієнтацією на певну оцінку.

3. Особливості технології диференційованого навчання та системи оцінювання його результатів вимагають розроблення спеціальної методики контролю за навчально-пізнавальною діяльністю студентів і перевірки засвоєних знань, умінь і навичок.

Під час диференційованого навчання використовують епізодичне і системне опитування (Є. Верещак і О. Лозова). Епізодичне опитування має неупорядкований характер; частіше опитуються студенти, які несистематично готуються до семінарських, практичних, лабораторних занять, а також слабкі студенти; оцінки епізодичного опитування не є визначальними у виставленні підсумкових оцінок за модуль (логічно завершена частина теоретичних знань і практичних умінь з певної дисципліни). Досвідчені викладачі обходяться без епізодичного опитування або вдаються до нього лише під час актуалізації знань. такий підхід дає змогу оптимально використати навчальний час власне для сприймання, осмислення і засвоєння нових знань, що значно підвищує продуктивність заняття, створює сприятливі умови для розвитку студента.

Системне опитування передбачає оцінювання знань студентів з кожного модуля. Підсумкова оцінка виставляється на основі опорних оцінок. Усі навчальні предмети мають свою структуру опорних оцінок. Під час систематичного опитування можливим є чітке структурування знань, зорієнтоване на короткочасне

і довготривале запам'ятовування. Однак важливо не лише нагромаджувати знання, а й вчити студентів самостійно їх здобувати і застосовувати на репродуктивному чи творчому рівнях залежно від рівня розумового розвитку і цільових установок.

Показником інтелектуального розвитку студента є не лише засвоєні знання, а й рівень розвитку пізнавальних якостей. Виявити його можна за допомогою тестів з урахуванням результатів психолого-педагогічних спостережень педагогів.

Диференційоване навчання передбачає також диференціювання змісту дидактичних матеріалів, які використовуються для контролю за станом засвоєння студентами умінь і навичок. Йдеться про базові знання, відбір вправ з певної теми чи розділу навчального предмета, які виноситимуться на тематичний, модульний чи предметний контроль і оцінювання. Студентів ознайомлюють із зразками цих завдань на початку вивчення теми з відповідною психологічною установкою і дидактичними акцентами.

Таке навчання ставить свої вимоги і до організації домашньої роботи студентів, контролю за нею: повідомлення домашнього завдання має бути логічно обґрунтованим і проводитися вчасно; домашні завдання мають бути диференційовані за змістом і відповідати рівню студентів типологічних груп; студенти після виконання письмової домашньої роботи здійснюють самооцінку, зазначаючи, скільки часу затрачено на виконання і чи виконувалася вона самостійно.

Диференційоване навчання вимагає ґрунтовної підготовки викладача. Він має добре знати індивідуальні особливості студентів, уміло розподілити їх по групах, чітко продумати зміст і структуру кожного заняття, систему контролю і перевірки результатів їх роботи. Важливо під час заняття поєднувати індивідуальну, групову і фронтальну роботу студентів.

Позитивним у диференційованому навчанні є наявність можливостей ставити перед студентами навчальні завдання, що передбачають пошук. Як правило, розв'язання навчальних завдань відбувається у процесі спілкування членів групи, що сприяє вихованню колективізму, відповідальності за результати навчання, формуванню комунікативних якостей, поділу праці між членами групи. Перевагою диференційованого навчання є також опосередковане керівництво викладача навчальним процесом.

Питання для самоконтролю:

1. Що означає термін «диференціація навчання»?
2. Які основні завдання послідовного навчання?
3. Що означає термін «паралельне навчання»?
4. Що означає термін «ступеневе навчання.»?

Тема : ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ.

Мета заняття: ознайомитися з особливостями зарубіжного індивідуального навчання та технологією особистісно-зорієнтованого навчання.

План

1. Особливості американського індивідуального навчання .
2. Технологія особистісно-зорієнтованого навчання.

Ключові слова: американське індивідуальне навчання , технологія особистісно-зорієнтованого навчання.

Рекомендована література:

[3;с.16-21], [4;с.46-50],[30;с.93-103]

1. Особливості американського індивідуального навчання полягають у тому, що в ньому немає жорстких часових меж, які б не давали змоги студенту просуватися у вивченні навчального матеріалу зі швидкістю, що відповідає його індивідуальним здібностям. Водночас передбачено:

- суворі вимоги повного засвоєння необхідного матеріалу та можливості переходу до нового матеріалу тільки після засвоєння попереднього;
- самостійне складання програми навчання студентом;
- використання лекції як спрямовувальної форми у навчанні, а не як головного джерела інформації;
- підвищення ролі письмових робіт;
- використання системи інспекторів, яка дає змогу проводити багаторазові перевірки знань, негайно підбивати підсумки роботи студентів, керувати засвоєнням ними знань.

Ця система сприяє формуванню та розвитку навичок самостійної роботи. Інспекторами можуть бути також студенти старших курсів та аспіранти.

Такий підхід до навчання має переваги: допомагає подолати стресові ситуації за період навчання в університетах, психологічні перевантаження, які виникають через тимчасове обмеження студентів у зв'язку зі складанням заліків та іспитів. Ця система навчання, заснована на поділі матеріалу, що вивчається, і модулі, на праві студента завжди отримувати консультацію, індивідуальну допомогу щодо цього матеріалу, на складанні заліку лише тоді, коли студент усвідомлює самостійну готовність до перевірки його знань, – це кардинальне розв'язання проблеми стресів та відрахувань.

Отже, принцип індивідуального навчання дає змогу ширше

розповсюджувати досвід американських вищих навчальних закладів, де експериментують із комбінованими програмами, які передбачають поєднання технічних, природничо-наукових і суспільних дисциплін. Іноді два навчальних заклади беруть на себе відповідальність за координацію навчання студентів при підготовці з двох спеціальностей – технічної та гуманітарної. Так, за три роки навчання у гуманітарному коледжі студент може отримати ступінь бакалавра гуманітарних наук, а за два роки навчання у технічному коледжі – ступінь бакалавра технічних наук. Індивідуалізація навчання на основі розроблення навчальних модулів та принципу керуючої факультативності уможливорює перехід навчальних закладів на сучасний, адекватніший науково-технічному прогресу міждисциплінарний принцип підготовки фахівців.

Міждисциплінарний принцип підготовки, зокрема, економічних кадрів відповідає традиційному уявленню про економіста як фахівця, який не тільки має суто професійні знання та навички, а й вміє працювати з людьми, керувати колективом, гнучко мислити, творчо оцінювати ситуацію. Тому програми підготовки економічних кадрів містять курси з адміністрування, психології, педагогіки; тут факультативно вивчають історію культури, літературу, мистецтво, економічну психологію, науку людського спілкування, проблеми захисту навколишнього середовища тощо. Така змістовна підготовка, висока загальна культура зумовлюють високий статус економіста на підприємстві, а також престиж цієї професії в американському суспільстві.

Використання індивідуального підходу до складання навчальних програм і міждисциплінарних основ процесу навчання сприяє формуванню різнобічно зорієнтованих фахівців. Тобто враховуються об'єктивні потреби й умови сучасного науково-технічного прогресу.

Ефективність технологій особистісно-зорієнтованого навчання полягає в ідеї “навчання в співробітництві”, яка виникла ще в 20-х роках ХХ століття, як навчання в малих групах, далі розробка технології такого навчання почалась тільки в 70-х роках. Ідеологія означеної технології навчання була детально розроблена трьома групами американських педагогів: із університету Джона Хопкінса (Р.Славін, 1990), університету Мінесота (Роджерс Джонсон і Девід Джонсон, 1987) і групою Дж. Аронсона (Каліфорнія, 1978).

Головна ідея навчання в співробітництві-вчитися разом, а не просто щось виконувати разом. Технологія навчання в співробітництві визначається, як сукупність прийомів та дій студента, які виконуються в певній послідовності з метою реалізації того чи іншого методів навчання, або як сукупність методів навчання, що забезпечують певний підхід до навчання з метою реалізації тієї чи іншої дидактичної системи.

Навчання в співробітництві розглядається, як методичний система навчання, що передбачає сукупність деяких прийомів, об'єднаних спільною логікою

пізнавальної та організаційної діяльності з метою реалізації основоположних принципів цього методу.

2. Одним із варіантів **технології особистісно-зорієнтованого навчання** є навчання в команді. Особлива увага приділяється груповим цілям та успіху всієї групи (команди), який може бути досягнутий у результаті самостійної роботи кожного її члена. Уся група зацікавлена в засвоєнні інформації кожним її членом, оскільки успіх команди залежить від внеску кожного, а також від спільного вирішення всієї проблеми в цілому.

Здійснення такого навчання відбувається за трьома принципами: нагороду команда одержує одну на всіх (оцінку, знак, похвалу тощо); кожен учасник винний бути готовий до контрольної перевірки поза групою; кожен учасник заробляє бали своїй команді шляхом покращення своїх власних результатів.

У технології особистісно-зорієнтованого навчання використовується варіант - метод проектів. Ідея методів належить американському філософу і педагогові Дж. Дьюї та його учню В.Х. Кілпатрику. Ними запропоновано будувати навчання в активній формі, через цілеспрямовану навчально - пізнавальну діяльність студентів у відповідності з його особистим запитом у цьому знанні, яку йому обов'язково знадобиться. Для цього треба розглядати проблеми з реального життя, що є знайомими і значущими для особистості тих, хто навчається. Розв'язання будь-якої проблеми набуває контури проєктивної діяльності. В основі методів лежить розвиток пізнавальних навичок студентів, уміння самостійно конструювати свої знання й орієнтуватися в інформаційному просторі, а також розвиток критичного мислення..

Метод проектів має на увазі спосіб досягнення дидактичної мети через детальну обробку проблеми (технологію), яка призведе до конкретного практичного результату. Результат можливо усвідомити, побачити, застосувати в практичній діяльності. Така технологія передбачає сукупність дослідницьких, пошукових, проблемних методів, творчих за своєю суттю й застосовується згідно наступних вимог:

1. Наявність значущої проблеми або задачі, яка вимагає інтегрованих знань, дослідницького пошуку для її вирішення (наприклад, дослідження економічної проблеми в різних регіонах світу та у своєму регіоні).

2. Практична, теоретична та пізнавальна значущість результатів (наприклад, доповідь про економічний стан певного регіону, фактори, що впливають на цей стан, тенденції розвитку тощо).

3. Самостійна (індивідуальна, парна, групова) діяльність студентів.

4. Структурування змістової частини проєктові (з урахуванням результатів за етапами).

5. Використання дослідницьких методів, які передбачають певну послідовність дій: визначення проблеми і завдань (використання методів

«мозкового штурму», «круглого столу» та ін) висування гіпотез їх вирішення; обговорення методів дослідження (статистичних, експериментальних, спостереження тощо); обговорення способів оформлення кінцевих результатів; збір, систематизація й аналіз одержаних даних; підведення підсумків, оформлення результатів, їх презентація; висновки та постановка нових проблем дослідження.

Результати виконаних проектів повинні бути оформлені у вигляді відеофільму, альбому, журналу, комп'ютерної газети, альманаху, доповіді тощо. Вибір тематики проектів залежить від характеру навчальної ситуації, інтересів, запитів та здібностей тих, хто навчається, професійних інтересів викладача тощо.

Метод проектів і навчання в співробітництві характеризуються наступними особливостями:

- можливість не тільки передавати студентам знання, а навчити їх здобувати самостійно, користуватися ними для вирішення нових пізнавальних і практичних задач;
- можливість оволодіння тими, хто навчається комунікативними вміннями і навичками, уміння працювати в різноманітних групах, використання ними різних соціальних ролей (лідера, виконавця, посередника тощо);
- набуття широких людських контактів, знайомство з різними культурами, різними поглядами на одну й ту ж проблему;
- оволодіння вміннями користуватися пошуковими методами: збирати необхідну інформацію, факти, уміння аналізувати їх з різних точок зору, висувати гіпотези, формулювати висновки.

Проекти поділяються відповідно до характерної ознаки за типами.

Якщо характерна ознака – домінування певної діяльності, то розглядаються наступні типи: пошукові, творчі, рольові, ігрові, інформаційно-зорієнтовані, практико-зорієнтовані. Якщо характерна ознака – предметно-змістова галузь знань, то мають місце такі типи: монопроекти (у межах однієї галузі знань), міжпредметні проекти. За характером координації проекти поділяються на безпосередні (жорсткі, гнучкі) та із прихованою координацією (телекомунікаційні проекти). За характером контактів проекти бувають внутрішні, регіональні, міжнародні. За кількістю учасників проекти бувають особистісні, парні, групові. За терміном виконання проекти поділяються на короткотривалі, середньо-тривалі, довготривалі.

Розробка та реалізація проектів здійснюється за наступними загальними вимогами:

- * – вибір теми проекту, його типу, кількості учасників;
- * – «мозкова штурм» з метою розгляду можливих варіантів висунутих проблем, що важливо дослідити в межах конкретної теми;
- * – розподіл задач за групами, обговорення можливих методів дослідження, пошук інформації, творчі рішення;

- * – самостійна робота учасників проекту за своїми індивідуальними або груповими завданнями;
- * – проміжні обговорення одержаних результатів;
- * – попереднє рецензування та захист проекту;
- * – завершення роботи з наступними колективним обговоренням, експертизою, повідомленням результатів зовнішньої оцінки, формулювання висновків.

Питання для самоконтролю:

1. Розкажіть про особливості зарубіжного індивідуального навчання?
2. Які основні завдання послідовного навчання?
3. Що означає термін «особистісно-зорієнтоване навчання»?

Питання, які виносяться на залік

1. Інноваційна діяльність педагогічної теорії та практики майбутніх учителів іноземних мов.
2. Структура інноваційної діяльності вчителя.
3. Філософський, мотиваційний та креативний компоненти інноваційної діяльності вчителя іноземних мов
4. Рефлексивний компонент та технологічний компонент інноваційної діяльності вчителя іноземних мов.
5. Надайте визначення інноваційної діяльності з погляду науковців.
6. Охарактеризуйте інноваційну діяльність. Які її основні ознаки вам відомі?
7. Визначіть що включає “структура інноваційної діяльності”.
8. Інноваційні технології навчання у професійній діяльності майбутніх учителів іноземних мов.
9. Технологізація - ознака сучасних інноваційних процесів у сфері навчання і виховання .
10. Поняття «педагогічної технології» та її ознаки.
11. Основні критерії діяльності вчителя іноземної мови.
12. Відтворіть шлях створення педтехнології.
13. Дайте визначення поняттям: «освітні технології», «технології навчання», «технології виховання», «технології управління».
14. Які основні критерії діяльності вчителя іноземної мови?
15. Інтерактивні методи як складова інноваційних технологій навчання англійської мови в сучасній школі.
16. Що означає термін «диференціація навчання»?

17. Які основні завдання послідовного навчання?
18. Що означає термін «паралельне навчання»?
19. Що означає термін «ступеневе навчання.»?
20. Диференційоване навчання у вищій школі.
21. Диференціація навчання .
22. Типологічне групування диференційованого навчання.
23. Особливості технології диференційованого навчання та системи оцінювання.
24. Зарубіжний досвід індивідуалізації навчання студентів у вищій школі.
25. Особливості американського індивідуального навчання .
26. Технологія особистісно-зорієнтованого навчання.
27. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в процесі навчання англійської мови.
28. Загальна характеристика та особливості інформаційно – комунікаційних технологій.
29. Складові інформаційно-комунікаційних технологій навчання іноземної мови.
30. Що означає термін «інформаційно – комунікаційні технології»?
31. Які основні завдання інформаційно – комунікаційних технологій?
32. Кредитно – модульна система організації навчального процесу.
33. Загальна характеристика та особливості кредитно – модульної системи .
34. Мета впровадження кредитно – модульної системи.
35. Завдання модульного навчання.
36. Що означає термін «модуль»?
37. Яка мета впровадження кредитно-модульної системи?
38. Що таке КМСОНП?
39. Ігрові технології навчання у вищій школі.

Список рекомендованих джерел

1. Андрієвський Б.М. Формування готовності майбутнього вчителя до проведення науково-педагогічних досліджень / Б.М. Андрієвський // Педагогічні науки: Зб. наук. праць. – Херсон, 2002. – Вип. 32. – Ч.2. – С. 8-10.
2. Андрюханова В.М. Сучасні підходи щодо вирішення проблеми підготовки вчителя до інноваційної діяльності / В.М. Андрюханова // Управління школою. – 2004. – №34 (82) грудень. – С. 7-10.
3. Аузіна М.О. Інноваційні процеси в освіті: Навч. Посібник / М.О. Аузіна, А.М. Возна. – Львів: ЛБІ НБУ, 2003. – 103 с.
4. Богданова І.М. Оновлення професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів на основі застосування інноваційних технологій / І.М. Богданова // Педагогіка і психологія. – 2003. – №4. – С. 174-184.

5. Бондарева Л. Умови проведення навчального тренінгу для студентів вищої школи / Л. Бондарева // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2005. – №5. – С. 112-113.
6. Бондаренко О.Ф. Сучасні тенденції професійної підготовки вчителя іноземної мови до початкової школи / О.Ф. Бондаренко, О.Б. Бігич // Іноземні мови. – 2002. – №4. – С. 48-51.
7. Буркова Л.В. Зерна педагогічної інновації. Хрестоматія / Л.В. Буркова, Н.Ф. Федорова. – К.: Київська правда, 2001. – 120 с.
8. Буркова Л.В. Класифікація педагогічних інновацій як елемент механізму управління інноваційним процесом в освіті / Л.В. Буркова // Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи: Зб. наук. праць. – Київ, 2000. – С. 231-238.
9. Вакуленко В.М. Інноваційні технології навчання як засіб підвищення якості підготовки педагогів / В.М. Вакуленко // Проблеми сучасної педагогічної освіти: Зб. наук. праць. – Київ, 2003. – Вип. 5. – С. 59-65.
10. Ватагіна В. Інноваційні технології в навчальному процесі / В. Ватагіна, О. Трінчук // Освіта. Технікуми. Коледжі. – 2006. – №2 (15). – С. 8-9.
11. Ващенко Л.М. Пріоритетні напрями реалізації завдань інноваційної політики столичної освіти / Л.М. Ващенко // Початкова школа. – 2002. – №11. – С. 4-8.
12. Ветохов О. Учитель іноземної мови і психологічна допомога підліткам / О. Ветохов // Рідна школа. – 2000. – №12. – С. 57-60.
13. Гайнова О.М. Проектна діяльність учнів на уроках англійської мови / О.М. Гайнова // Англійська мова та література. – 2005. - № 3. – С. 14-15.
14. Горбач Л. Інноваційні технології на уроці німецької мови / Л. Горбач. – К.: Шкільний світ, 2008. – 152 с.
15. Грецька О.О. Використання електронних енциклопедій у навчанні іноземних мов / О.О. Грецька // Іноземні мови. - 2002. - № 2. - С. 38-40.
16. Даниленко Л.І. Інноваційні педагогічні технології / Л.І. Даниленко // Імідж сучасного педагога. – 2005. – №1-2. – С. 21-23.
17. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник / І.М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
18. Дичківська І.М. Інноваційно-творчий підхід у формуванні інноваційної спрямованості особистості майбутнього педагога / І.М. Дичківська // Проблеми сучасної педагогічної освіти: Зб. наук. праць. – Крим, 2003. – Вип. 5. – С. 113-118.
19. Зубченко О. Сутність педагогічної технології в процесі викладання іноземних мов / О. Зубченко // Рідна школа. – 2001. – № 7 – С. 25–27.
20. Зязюн І.А. Технологізація освіти в контексті удосконалення професійного розвитку особистості / І.А. Зязюн // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992–2002. – Частина 2. – Харків: "ОВС", 2002. – С. 28 – 44.

21. Іжевська З.О. Експериментальне формування смислоутворюючих мотивів навчально-професійної діяльності студентів-психологів / З.О. Іжевська // Наука і освіта. – 2005. – №5/6. – С. 130-133.
22. Казачінер О.С. Використання нових інформаційних технологій у навчальному процесі / О.С. Казачінер // Англійська мова та література. - 2009. - № 33. - С. 5
23. Карпенко С.Г. Інформаційні системи і технології / С.Г.Карпенко, В.В. Попов, Ю.А. Тарнавський, Г.А. Шпортюк. - К.: МАУП, 2004. - 192 с.
24. Коваленко О.Г. Емоційні аспекти педагогічного спілкування / О.Г. Коваленко // Практична психологія та соціальна робота. – 2005. – №11. – С. 38-41.
25. Коваленко О.Г. Концептуальні зміни у викладанні іноземних мов у контексті трансформації іншомовної освіти / О. Коваленко // Іноземні мови в навчальних закладах. – Педагогічна преса, 2003. – С. 4-10.
26. Коваленко О.Г. На шляху до демократичної системи освіти / О.Г. Коваленко // Іноземні мови. – 2005. – №3. – С. 92-99.
27. Козлова О.Г. Підготовка вчителя до інноваційної діяльності в системі післядипломної освіти / О.Г. Козлова. - К., 1999. – 235 с.
28. Костюк Т.П. Діти - справжні рушії прогресу / Т.П. Костюк // Відкритий урок. - 2004. - № 1-2. - С. 28-29.
29. Кремень В.Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати / В.Г.Кремень. – К.: Грамота, 2005. – 448 с.
30. Кукуленко-Лук'янець І.В. Психологічний креативно-розвивальний тренінг з використанням розмовної англійської мови / І.В. Кукуленко-Лук'янець // Практична психологія та соціальна робота. – 2005. – №12. – С. 40-44.
31. Лунячек В.Е. Інформаційно-комунікаційні технології в управлінні загальноосвітнім навчальним закладом / В.Е. Лунячек. – Харків: Основа, 2004. – 96 с.
32. Мармаза О.І. Інноваційні підходи до управління навчальним закладом / О.І. Мармаза. – Харків : Основа, 2004. – 240 с.
33. Матвієнко П. Орієнтир на освітні технології / П. Матвієнко // Початкова школа. – 2000. – №1. – С. 3-4.
34. Нісімчук А.С. Педагогічна технологія: Підручник / А.С.Нісімчук, О.С. Падалка, І.О. Смолюк. – К.: Четверта хвиля, 2003. – 222с.
35. Носаченко І.М. Інноваційні освітні технології / І.М. Носаченко // Проблеми освіти: Зб. наук. праць. – К.: Наук.-метод. центр вищої освіти, 2006. – Вип.44. – С. 7-9.
36. Овсянкін Л. Інноваційні процеси особистісно орієнтованого навчання у системі вищої освіти / Л. Овсянкін // Педагогіка і психологія професійної освіти. - 2005. – №5. – С. 7-14.

37. Островерхова Н.М. Ефективність управління загальноосвітньою школою: соціально-психологічний аспект: Монографія / Н.М. Островерхова, Л.І. Даниленко. – К.: Школяр, 1995. – 302с.
38. Островерхова Н.М. Чинники спонукання вчителів до вдосконалення майстерності / Н.М. Островерхова // Завуч. – 2005. - №28 – С. 10-11.
39. Панченков А.О. Навчання в дії: Як організувати підготовку вчителів до застосування інтерактивних технологій навчання / А.О. Панченков, О.І. Пометун, Т.О. Ремех [Метод. посіб.]. - К.: А.П.Н., 2008. - 72 с.
40. Пехота О.М. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін. – К.: А.С.К., 2001. – 255 с.
41. Пехота О.М. Особистісно-орієнтована освіта і технології / О.М. Пехота // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, корективи. – К., 2000. – С. 29–37.
42. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання / Олена Пометун, Лідія Пироженко. – К.: А.С.К., 2005. – С. 192.
43. Пушкар О.І. Інформатика. Комп'ютерна техніка. Комп'ютерні технології: Підручник для учнів вищих навчальних закладів / О.І. Пушкар. - К.: Видавничий центр “Академія”, 2002. - 704 с.
44. Редько В. Інтерактивні технології навчання іноземної мови / В. Редько // Рідна школа. – 2011. – № 8-9. – С. 28-36.
45. Руденко-Моргун О.І. Комп'ютерні технології як нова форма навчання / О.І. Руденко-Моргун // Іноземні мови в школі. – 2014. - № 2. - С. 12.
46. Рябченко Ж.В. Використання комп'ютера під час проведення уроків-досліджень / Ж.В. Рябченко // Фізика в школах України. - К. : Основа. - 2010. - № 11-12. - С. 88.
47. Сазоненко Г.С. Перспективні освітні технології: Наук.-метод. посібник / Г.С. Сазоненко. – К.: Гопак, 2000. – 560 с.
48. Сиротенко Г.О. Інноваційний потенціал освіти: досягнення на тлі проблем / Г.О. Сиротенко // Післядипломна освіта в Україні. – 2006. – №1. – С. 44-49.
49. Сисоєва С.О. Педагогічні технології у неперервній педагогічній освіті / С. О. Сисоєва. – К.: ВІПОЛ, 2001. – 502 с.
50. Сисоєва С.О. Сучасні аспекти професійної підготовки вчителя / С.О. Сисоєва // Педагогіка і психологія. - 2005. - № 4(49). - С. 60-66.
51. Скрябіна Т. Сутність поняття “інноваційний стиль діяльності” / Т. Скрябіна // Рідна школа. – 2006. – №2 (лютий). – С. 10-12.
52. Стрельников В.Ю. Критерії технологій навчання, орієнтованих на розвиток особистості / В.Ю. Стрельников // Нові технології навчання: Зб. наук. праць. – Київ: НМУ ВО. – 2003. – Вип. 35. – С. 243-246.
53. Токменко О.П. Інформаційні технології у викладанні іноземних мов: сьогодні і скрізь віки допомогу / О.П. Токменко // Іноземні мови в навчальних

закладах. - 2006. - № 2. - С. 98-100.

54. Фізеші О.Й. Педагогіка: Основи педагогіки. Дидактика. Теорія та методика виховання. Школознавство: Навчальний посібник / Октавія Йосипівна Фізеші. – К. : Кондор-Видавництво, 2013. – 390 с.

55. Фіцула М.М. Педагогіка: Навч. посіб. / М. М. Фіцула. — 3-тє вид., стереотип. — К. : Академвидав, 2009. — 560 с.

56. Шарко В.Д. Сучасний урок. Технологічний аспект / В.Д. Шарко. - К., 2006. - 218 с.

57. Швардак М.В. Педагогічні технології в початковій школі: опорні конспекти / М.В. Швардак. – Частина 1. – Мукачево: МДУ, 2013. – 73 с.

58. Шклярук Г.О. Інтенсифікація навчання іноземної мови з використанням комп'ютерних технологій / Г.О. Шклярук // Англійська мова та література. – 2011. - № 22. - С. 2-3.

59. Ярош Ф.І. Критерії якості навчально-виховного процесу / Ф.І. Ярош, С.О. Шкіль // Організація навчального процесу. Досвід роботи вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації. – 2004. – С. 3-32.

60. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment / Council of Europe: Modern Languages Division, Strasbourg. – Cambridge: CUP, 2003.

61. Diaz-Maggioli Gabriel Y. Options for Teachers Professional Development // English Teaching Forum. – April 2003. – P. 2-14.

Для нотаток

Для нотаток

Навчально-методичне видання

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Конспект лекцій з навчальної дисципліни

Для студентів денної форми навчання

Спеціальність 014 Середня освіта (Мова і література (англійська))

Ступінь вищої освіти магістр

Укладачі *Н.В. Теличко, І.В. Моргун*

Видруковано у редакційно-видавничому центрі МДУ

89600, м. Мукачево,

вул. Ужгородська, 26

Тел. 2-11-09

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до

Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції ДК №
4916 від 16.06.2015 р.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>